

MCAD ap Di w yon Gwo Bonjou,

Mision Komisyen Massachusetts Kont Diskriminasyon an (MCAD), se veye pou tout moun jwenn memm opòtinite, epi pou rive fè sa, li aplike lwa Commonwealth la kont diskriminasyon nan travay, nan lojman, nan kote moun nan piblik la konn ale, nan kredi, nan prete lajan pou achte kay, epi nan edikasyon. Komisyen an, ki etabli dapre Chapit 151B, Seksyon 3, nan Lwa Jeneral Massachusetts la, aplike Lwa Jeneral Chapit 149, Seksyon 105D, Chapit 151B, Chapit 151C, Chapit 272, Seksyon 92A, Seksyon 98, ak Seksyon 98A, epi Chapit 111, Seksyon 199A.

Komisyen an travay pou eliminé diskriminasyon ak pouse dwa sivil rezidan nan Commonwealth Massachusetts la; pou rive fè sa, li sèvi ak aplikasyon lalwa (resevwa plent, fè ankèt, medyasyon ak konsilyasyon, odisyon, ak litigasyon) epi ak sèvis pou kominate a (seyans fòmasyon, edikasyon piblik, ak pwogram tès).

Komisyen an fè revizyon tou, epi li konseye Biwo nan Kabinè Gouvènè a sou manda afimatif Eta a pou travay, pou lojman, pou kontra nan konstriksyon, ak pou aktivite biznis minorite ak fanm (Lòd Egzekitif 452).

Istwa Komisyon Massachusetts Kont Diskriminasyon an

Massachusetts toujou devan nan pouse ak aplike lwa kont diskriminasyon yo. An 1855, Commonwealth la te pase lwa ki defann fè diskriminasyon nan lekòl piblik, epi 10 an apre li te youn nan premye Eta ki pase lwa pou defann fè diskriminasyon nan kote moun nan piblik la ale.

An 1944, dapre konklizyon yon komisyon lejislatif yo te bay fè yon ankèt sou pwoblèm diskriminasyon nan Massachusetts, Gouvènè Maurice Tobin te nonmen yon komite kat manm pou etidye mwayen pou goumen kont diskriminasyon. Apre anpil deliberasyon, komite a te rekòmande pou Massachusetts etabli yon Komisyen, memm jan Eta New York la te fè kèk ane anvan, ki gen pouvwa fè aplike lwa ki kont diskriminasyon poutèt ras, koulè, kwayans nan reliyion, peyi yon moun soti, oswa zansèt yon moun.

An 1946, Palman Massachusetts la apwouve yon pwojè lwa ki te etabli Lwa sou Pratik Ekitab nan Travay la [Fair Employment Practice Act], ansanm ak yon ajans pou fè aplike lwa sa a: Komisyen sou Pratik Ekitab nan Travay la. Nouvo Komisyen an te koumanse travay avèk sèlman 2 anplwaye tan plen, epi twa Komisè ki te volontè. Kòm li pa te gen anpil resous ni anpil pouvwa pou oblige moun aplike lwa a, ajans lan te konsantre pi plis sou fè odisyon ak bay piblik la enfòmasyon. Pandan premye ane li fè a, Komisyen an resevwa 96 plent, li fè 60 entèvyou, li bay moun enfòmasyon nan telefòn 500 fwa, epi li reponn plis pase 1 000 lèt li te resevwa ki te mande enfòmasyon.

An 1950, yo te bay Komisyón an yon nouvo non ki se Komisyón Massachusetts Kont Diskriminasyon (MCAD), ki te montre li te vin gen pouvwa pou veye diskriminasyon nan zafè lojman ak nan kote moun nan piblik la konn ale. Se pa jiridiksyon l sèlman ki te vin pi laj, mwen li te vin gen plis pouvwa pou fè aplike yon desizyon.

Depi lè sa a, manda MCAD a vin pi gwo anpil. An 1965, yo te ajoute kesyon gason ak fi a nan lis kategori Komisyón an te pwoteje, sa ki te ouvri yon gwo teren nan batay kont diskriminasyon an. An 1972 ak 1973, yo te ajoute pwoteksyon pou fanmi ak timoun, epi pwoteksyon pou moun ki resevwa asistans sosyal yo. An 1975, yo te pase yon lwa ki te defann fè diskriminasyon kont moun poutèt laj yo. Yo te ajoute diskriminasyon poutèt andikap an 1984, epi diskriminasyon poutèt preferans moun nan zafè lanmou an 1989, an menm tan moun te depoze anpil plent kont moun ki te konn anbete yo pou fè lanmou. Epi tou, lè Komisyón an te vin gen jiridiksyon pou fè peye moun pou konsekans yo te sibi poutèt detrès emosyonèl, ak pou lajan yo te depanse nan avoka, sa te fè kantite plent yo monte anpil.

Apre plis pase 50 an nan anvangad batay legal kont diskriminasyon an, Komisyón Massachusetts Kont Diskriminasyon an te okipe plis pase 8 000 plent an 1998 ak 1999. Ajans lan ap fèt tout sa li kapab pou jwenn solisyon nouvo, epi li chache pran devan nan aksyon l, se konsa li chache kontakte rezidan yo ak biznis yo pou l kapab sèvi tout moun ki bezwen travay li. Kounye a, travay Komisyón an kòm patnè Depatman Etazini pou Lojman ak Developman Vil yo [US Depatman of Housing and Urban Development], epi travay li ak Komisyón Federal pou Chans Egal nan Travay la [Equal Employment Opportunity Commission] reprezante plis pase mwatye nan bidjè pou fonksyonnan l, epi travay li fè kòm patnè komisyón minisipal pou dwa moun yo pèmèt MCAD sèvi kominate lokal toupatou nan Eta a.

Lwa Nou Fè Aplike yo

Komisyón Massachusetts Kont Diskriminasyon an ap fè tout sa li kapab pou eliminé tout kalite diskriminasyon. Nou gen responsabilite pou fè aplike lwa kont diskriminasyon nan Commonwealth la, pou pwoteje, prezève, ak ranfòse dwa sivil tout sitwayen ki rete la yo. Pou li sa ki ekri nan lwa sa yo, klike sou koneksyon ki pi ba la yo.

- M.G.L. 151 B
Lwa prensipal nan Eta a sou dwa sivil pou kesyon diskriminasyon nan travay, nan lojman, nan kredi, ak nan prete lajan pou achte kay.
- M.G.L. 272, Seksyon 92A, Seksyon 98, ak Seksyon 98A
Lwa nan Eta a sou dwa sivil nan kote moun nan piblik la konn ale.
- M.G.L. 151B Seksyon 3A
Lwa Eta a sou kesyon anbete moun pou fè lanmou

- M.G.L. 149 Seksyon 105D
Lwa nan Eta a sou konje pou moun ki akouche.
- M.G.L. 151C
Lwa nan Eta a sou dwa sivil ak sou edikasyon.
- M.G.L. 111 Seksyon 199A
Lwa nan Eta a sou plon ki nan penti.

DOKIMAN ENFÒMASYON SOU LWA SOU LOJMAN EKITAB KI KOUVRI MOUN ANDIKAPE A

Lwa sou Lojman Ekitab la [Fair Housing Act] defann fè diskriminasyon nan lojman ak nan tranzaksyon ki an rapò ak lojman poutèt ras, koulè, reliyion, si yon moun se gason oubyen fi, kondisyon fanmi, andikap, epi peyi yon moun soti.

Ki Moun ki Andikape dapre Definisyon Lwa sou Lojman Ekitab la?

Se yon moun ki:

- gen yon pwoblèm fizik oswa mantal (tankou pa tandé byen, pa kapab deplase, pa wè byen, bwè alkòl tout tan, maladi mantal kwonik, SIDA, oswa pwoblèm ki gen rapò ak SIDA, oubyen retade mantal) ki lakozi moun lan limite anpil nan youn oswa plizyè nan aktivite enpòtan lan lavi;
- gen enfòmasyon nan dosye l sou pwoblèm sa yo; oswa
- konsidere tankou yon moun ki gen yon pwoblèm konsa.

Remak: “aktivite enpòtan nan lavi” vle di aktivite tankou deplase poukout li, fè bagay ak men l, mache, wè, tandem, pale, respire, aprann, ak travay.

Ki Moun ki Gen Dwa Pote Plent?

Nenpòt moun ki:

- deklare li te viktim; oswa
- kwè li pral viktim yon aksyon ki se yon diskriminasyon nan lojman ki pral rive;
- kapab gen yon pwoblèm poutèt yon andikap yon lòt moun genyen ki an rapò ak moun sa a, oswa yon lòt moun ki rete oubyen ki gen entansyon rete nan menm kote a lè yo vann kote a, oswa lwe l, oswa rann li disponib. Yon moun pa bezwen andikape pou l kapab pote plent.

Pou ki Aksyon yo Kapab Pote yon Plent kont Diskriminasyon poutèt Andikap?

- Refize lwe, refize vann, oswa refize fè tranzaksyon ak yon moun, oubyen fè yon lòt bagay ki montre ou refize yon lojman oswa ou pa vle rann lojman an disponib poutèt yon moun andikape
- Bay manti pou fè kwè yon inite pa disponib paske yon moun andikape

- Fè diskriminasyon nan kontra, nan kondisyon, oswa nan privilèj ki genyen nan vann, lwe, okipe, oswa jwenn sèvis oubyen aranjman an rapò ak yon lojman paske yon moun andikape
- Anonse oswa fè konnen nenpòt ki jan ou gen yon preferans oubyen yon limitasyon an rapò ak yon andikap
- Mande rezidan vann kay yo pou w kapab fè benefis, paske gen moun andikape ki rete oswa ki pral vin rete nan katye a, kit se yon kay kit se yon gwooup kay
- Fè diskriminasyon poutèt andikap nan bay oswa nan achte ipotèk sou kay pou moun rete, epi nan vann, nan sèvis koutye, oswa nan evalyasyon kay pou moun rete
- Anpeche moun pran kontak ak sèvis koutye poutèt andikap moun genyen
- Pran dispozisyon espesyal nan itilizasyon teren, nan zonnaj, oswa nan lòt òdonans, oubyen pran dispozisyon espesyal nan kontra prive sou kay kont moun ki andikape
- Chache konnen si yon moun andikape, oswa nan ki pwen li andikape, sòf pou gade si moun lan kalifye pou yon pwogram, oubyen pou yon privilèj, oubyen pou yon aranjman rezonab poutèt andikap la
- Si w pa fè aranjman, pou yon moun andikape ki mande w sa, pou moun lan kapab benefisyè règleman, metòd, aksyon, dispozisyon, oubyen sèvis ki pèmèt li jwenn chans egal pou viv alèz nan kote a
- Refize pèmèt yon moun andikape fè modifikasyon rezonab li asepte peye pou yo, nan kote li rete a oswa nan kote tout lòt rezidan yo sèvi, pou li kapab viv alèz
- Bati yon biling ki gen kat inite pou lojman oubyen plis, san ou pa prevwa ni mete eleman pou aksè ak adaptasyon ki dekri nan Lwa a
- Eseye entimide, oswa fòse, oswa anpeche yon moun pote plent oubyen fè yon pwosè kont sa li kwè ki yon diskriminasyon poutèt andikap, oswa fè vanjans kont yon moun ki fè sa; epi
- Menase, entimide, oswa anpeche yon rezidan viv alèz nan yon kote paske moun lan andikape oswa li gen rapò ak yon moun andikape.

SELEKSYON REZIDAN DAPRE LWA SOU DWA SIVIL YO

**YON PWOPRIYETÈ LOJMAN GEN DWA MANDE SI YON MOUN KI MANDE
LWE KAPAB RESPEKTE KONDISYON KI NAN KONTRA LOKASYON AN.**

(Pa egzanp, yon pwopriyetè lojman gen dwa made si yon moun ki mande lwe pral kapab peye alè, oswa si li kapab respekte dwa ak pwopriyete lòt rezidan yo.) Se yon kesyon pou yo poze tout moun ki mande lwe yo menm jan.

**AN JENERAL, YON PWOPRIYETÈ LOJMAN PA GEN DWA POZE KESYON
SOU ANDIKAP YON MOUN KI MANDE LWE.**

- Yon pwopriyetè lojman pa gen dwa mande yon moun ki mande lwe si l andikape, oubyen si l gen moun nan fanmi l ki andikape, oubyen si l gen zanmi oswa patnè ki andikape.
- Yon pwopriyetè lojman pa gen dwa poze kesyon sou kalite ni sou gravite andikap yon moun genyen, ni poze okenn kesyon ki ta fè moun ki mande lwe oswa ki lwe a renonse dwa konfidansyalite li genyen pou yon pwoblèm medikal oubyen sou pase medikal li.
- Yon pwopriyetè lojman pa gen dwa made pou yo montre l okenn papye doktè.

GEN KÈK SIKONSTANS KI PÈMÈT YON PWOPRIYETÈ LOJMAN POZE KESYON SOU ANDIKAP YON MOUN KI MANDE LWE GENYEN.

- Si yon moun ki mande lwe fè aplikasyon pou yon privilej yo konn bay rezidan ki andikape oubyen ki gen yon kalite andikap espesyal, pwopriyetè lojman an gen dwa mande papye ki pèmèt verifye moun lan andikape vre, oswa ki kalite andikap li genyen.
- Si yon moun ki mande lwe fè aplikasyon pou yon pwogram lojman kote gen initie ki bati pou moun ki gen yon kalite andikap espesyal, pwopriyetè lojman an gen dwa mande wè papye ki pèmèt verifye si se andikap sa a moun ki mande lwe a genyen.
- Si moun ki mande lwe a fè aplikasyon pou yon pwogram lojman kote se moun andikape ki kalifye, pwopriyetè lojman an gen dwa mande wè papye pou verifye andikap moun ki mande lwe a di li genyen an.
- Si yon moun ki mande lwe (oswa yon rezidan) mande pwopriyetè lojman an fè modifikasyon oubyen aranjman poutèt andikap li genyen an, lè sa a pwopriyetè lojman an gen dwa mande wè papye pou verifye si moun lan gen andikap sa a vre, epi pou gade si l bezwen aranjman sa a vre.
- Si, pandan seleksyon an, gen enfòmasyon negatif moun ki mande lwe a bay oswa yo resevwa sou li, ki fè kwè moun lan pa pral kapab kenbe obligasyon l kòm lokatè, yo kapab mande moun sa a esplikasyon sou enfòmasyon an datre prensip ki aplikab menm jan pou tout moun ki mande lwe. Yo gen dwa mande moun lan bay esplikasyon sou enfòmasyon negatif la menm si sa oblige l bay enfòmasyon sou yon andikap fizik oubyen mantal li genyen, ak sou gravite andikap la.

YON PWOPRIYETÈ LOJMAN GEN DWA POZE YON MOUN KI MANDE LWE KESYON SA YO SÈLMAN SI L POZE TOUT MOUN MENM KESYON YO.

- Èske moun ki mande lwe a ap pran nenpòt dwòg ki ilegal kounye a?
- Èske tribunal janm kondane moun ki mande lwe a paske li te pwodwi oswa distribye dwòg?

YON PWOPRIYETÈ LOJMAN PA DWE ESEYE GADE SI YON MOUN KI MANDE LWE KAPAB "VIV YON JAN KI ENDEPANDAN", MEN LI GEN DWA GADE SÈLMAN SI MOUN LAN GEN KALIFIKASYON FONDAMANTAL YO.

- Si yon moun ki mande lwe bezwen sèvis sipò san li pa mande pwopriyetè lojman an bay sèvis yo, sèvis li mande yo pa dwe konte nan rezon pou gade si l kalifye yo.
- Si sèvis sipò yo antre nan pwogram lojman an, lè sa a yo dwe bay sèvis yo san diskriminasyon. Sèlman, okenn kote ki fè sèvis yo pa bezwen pran okenn aksyon ki ta lakòz yon chanjman fondamantal nan pwogram lan pou l kapab fè sèvis pou yon moun ki mande lwe oswa pou yon rezidan.
- Si yon moun ki mande lwe pa kapab montre li te deja lwe yon kote, pwopriyetè lojman an dwe fè l konprann li bezwen enfòmasyon ki montre moun sa a kapab kenbe obligasyon l kòm lokatè. Lè konsa, pwopriyetè lojman an gen dwa mande moun lan bay lòt referans ak lòt sous pou enfòmasyon li bezwen yo. Moun ki bay referans sa yo kapab yon moun ki kapab bay yon evalyasyon objektif sou posibilité moun ki mande lwe a genyen pou peye lwaye alè, pou okipe kote li lwe a, epi pou li pa bay traka kòm lokatè. Si moun ki mande lwe a fenk soti nan yon enstitisyon, nan pami sous enfòmasyon sa yo kapab genyen doktè, terapis ak/oswa anplwaye nan ajans ki fè sèvis yo, oubyen moun nan vwazinaj, moun nan fanmi, zanmi, ak lòt moun ki pa pwofesyonèl sante. Sèlman, si se moun ki pa konn bay lojman (tankou moun ki travay nan klinik) ki pral sous enfòmasyon sa yo, pwopriyetè lojman an dwe fè konnen aklè limitasyon ki nan enfòmasyon li mande yo: pou konnen si moun ki pral bay enfòmasyon yo kwè moun ki mande lwe a kapab pran responsabilite l kòm lokatè. Nan yon ka konsa, yo pa dwe mande moun ki travay nan klinik la enfòmasyon dyagnostik ki di si moun ki mande lwe a kapab oubyen pa kapab viv yon jan ki endepandan.
- Menm si pwopriyetè lojman an konnen yo preskri yon rezidan medikaman, li pa gen dwa mande moun lan pwouve oubyen montre dokiman ki di li pran medikaman an. (Seleksyon an dwe konsantre sou sa yon moun fè, pa sou yon andikap li genyen ki kapab lakòz li fè yon bagay.) Menm si pwopriyetè lojman an kapab pè si moun lan pa pran medikaman l sa kapab lakòz yon danje pou sante oubyen sekirite lòt moun ki rete menm kote a, pwopriyetè a pa gen dwa enpoze kondisyon espesyal, ni mete rezidan an deyò sèlman paske li konn gen pwoblèm mantal. (Kontra lokasyon w lan dwe oblige rezidan yo pa fè anyen ki kapab yon danje pou sante oubyen pou sekirite lòt rezidan yo; kididonk, si yon rezidan ta aji yon jan ki yon danje pou sante oubyen pou sekirite lòt rezidan yo, sa ta lakòz yo mete l deyò kit li andikape, kit li pa andikape.) Si yon moun ki mande lwe gen yon andikap mantal, epi moun sa a bay referans objektif ki montre li kapab pran responsabilite nòmal kòm lokatè, pwopriyetè lojman an dwe lwe moun sa a yon inite dapre menm kontra ak nan menm kondisyon li ta lwe inite a bay yon moun ki pa andikape.

AN JENERAL, yon pwopriyetè lojman gen dwa refize lwe bay yon moun si dosye moun lan montre aksyon l (sa ki vle di tou nenpòt ki bagay andikap la kapab lakòz) pa aseptab. Yon pwopriyetè lojman pa gen dwa refize lwe bay yon moun paske dosye moun lan montre li gen yon andikap. Pa egzanp, yon pwopriyetè lojman pa gen dwa refize lwe bay yon moun paske moun lan gen yon pwoblèm bwè alkòl, men li gen dwa refize lwe bay moun lan si seleksyon an montre moun lan aji (dapre sa li fè kounye a, oswa dapre sa li toujou konn fè) yon jan ki kapab kont dwa lòt rezidan yo.

MEN SÈLMAN, PWOPRIYETÈ LOJMAN AN OBLIJE FÈ ARANJMAN KI REZONAB. Pa egzanp: An jeneral, yon pwopriyetè lojman refize lwe bay moun ki abitye peye lwaye yo an reta. Gen yon moun ki mande lwe epi ki prezante dokiman ki montre li gen abitid peye lwaye an reta paske li soufri agorafobi, epi ansyen pwopriyetè lojman an te konn ensiste pou l vini li menm pou peye nan biwo direksyon an. Pwopriyetè lojman sa a kapab fè yon aranjman rezonab pou asepte rezidan sa a voye peman pou lwaye l nan lapòs.

Kesyon Moun Poze Souvan

Sou Diskriminasyon

Sou Pote Plent

Sou MCAD

Sou Konje Matènité ak Gwosès

Sou Diskriminasyon

1. Kisa diskriminasyon ye?

Diskriminasyon se lè yo pa trete yon moun ak jistis paske moun lan nan yon kategori an patikilye.

2. Ki kategori moun lwa Massachusetts sou dwa sivil yo pwoteje?

Lwa Massachusetts sou dwa sivil yo pwoteje moun kont diskriminasyon nan travay, nan lojman, nan kote piblik la konn ale, nan ipotèk pou achte kay, nan kredi, ak nan edikasyon. Chak nan domenn sa yo gen kategori an patikilye li pwoteje. Pou plis enfòmasyon, gade nan “Èske ou Bezwen Sèvis Nou?”

3. Mwen kwè mwen viktim diskriminasyon, men mwen pa fin konnen kouman. Èske nou kapab di m kisa yo gade kòm diskriminasyon?

Nan zafè travay, diskriminasyon an koumanse ak yon “desizyon negatif sou kesyon travay la”: yon bagay patwon an fè ki lakòz anplwaye a viktim, tankou revoke l, oswa refize ba l yon pwomosyon, oswa ba l yon move evalyasyon, oswa fè yon remak oubyen yon aksyon ki anbete anplwaye a, oswa refize fè yon aranjman anplwaye a mande poutèt yon andikap li genyen. Si w kwè yo pran yon desizyon negatif kont ou nan travay poutèt ras, koulè, reliyon, peyi ou soti, moun ki zansèt ou, oubyen paske ou se gason oubyen fi, oswa poutèt laj, andikap, preferans nan zafè lanmou, eritaj jenetik ou, oubyen paske ou te déjà pote yon plent pou diskriminasyon, lè sa a se kapab yon ka diskriminasyon. Si yo pran desizyon negatif la kont moun ki gen plizyè karakteristik diferan, se kapab pa diskriminasyon, epi nan ka sa a gen lòt ajans ki kapab ede w.

Nan zafè lojman, oswa kote piblik la konn ale, oswa ipotèk pou achte kay, oswa kredi, diskriminasyon an koumanse lè yon pwopriyetè lojman, oswa yon ajan imobilye, oswa yon anplwaye nan magazen, oswa yon moun ki fè sèvis, oswa yon kote ki prete lajan pa trete yon moun menm jan ak lòt moun paske li nan yon kategori an patikilye, ki ka an rapò ak ras, koulè, reliyon, peyi moun lan soti, zansèt li, si l se yon gason oubyen yon fi, laj, andikap, preferans nan zafè lanmou, kondisyon maryaj, pitit, oubyen si l te deja pote yon plent kont diskriminasyon, si l se yon ansyen militè, oubyen si l resevwa asistans sosyal. Si w kwè yo pa trete w menm jan ak lòt moun paske ou nan youn nan kategori sa yo, se kapab yon ka diskriminasyon. Si w kwè yo pa trete w ak jistis, men sèlman se pa paske ou nan yon kategori an patikilye, se kapab pa diskriminasyon, epi nan ka sa a gen lòt ajans ki kapab ede w. Pou plis enfòmasyon sou diskriminasyon nan lojman, gade "Gid Referans Rapid sou Diskriminasyon nan Lojman" nou an.

Pou Pote yon Plent

1. Kouman mwen ka konnen si patwon m kouvri nan lwa kont diskriminasyon nan Eta a?

Si ou travay tan plen oswa tan pasyèl nan yon konpayi ki gen omwens sis anplwaye ki travay tan plen oswa tan pasyèl, sa vle di patwon w lan kouvri. Si w gen kesyon sou pwen sa a, ou mèt poze yo lè w vin pote plent lan

2. Kouman pou mwen fè konnen si m ta dwe pote plent?

Si w kwè ou te viktim diskriminasyon pandan twa san jou ki fenk pase yo, Komisyon Massachusetts Kont Diskriminasyon an kapab ede w. Si w vini nan youn nan biwo nou yo pou w pale ak youn nan anplwaye ki resevwa plent yo, anplwaye a pral eslike w ki kalite prèv ou bezwen bay pou montre te gen diskriminasyon kont ou.

3. Kisa pou mwen fè pou pote yon plent?

Ou mèt vini nan biwo ki Boston oswa ki Springfield la pou pote yon plent. Ou pa bezwen yon randevou. Pou enfòmasyon sou lè biwo yo ouvri, ak wout pou rive nan biwo yo, gade nan paj Lè ak Direksyon an.

4. Èske mwen ka pote yon plent nan telefòn?

An jeneral, MCAD pa resevwa plent nan telefòn. Sòf si w gen yon plent sou zafè lojman, oubyen ou soud, oswa ou pa tandem byen, oswa ou gen yon avoka pou reprezante w, ou dwe vini nan biwo Boston oubyen Springfield la pou remèt plent lan bay youn nan anplwaye ki resevwa plent yo.

5. Èske nou asepte resevwa plent pa lapòs?

An jeneral, MCAD pa asepte plent pa lapòs. Nou dekouvri lè yon moun vini pale ak youn nan anplwaye ki resevwa plent yo, sa pèmèt resevwa enfòmasyon yo pi byen. Men

sèlman, si w gen yon avoka ki reprezante w, li kapab voye yon plent pa lapòs ansanm ak yo anvlòp ki déjà gen temm ak adrès sou li. Si w gen yon plent sou zafè lojman, ou dwe rele MCAD pou yon reprezantan ede w.

6. Èske mwen gen dwa pote yon plent si m pa sitwayen ameriken?

Kondisyon w devan Sèvis Imigrasyon pa gen konsekans sou dwa ou genyen. Komisyón Massachusetts Kont Diskriminasyon an pa pral poze kesyon pou konnen si w sitwayen ameriken ni mande kopi papye imigrasyon w.

7. Konbyen tan mwen genyen pou m pote yon plent?

Si w vle pote yon plent kont diskriminasyon, ou gen 300 jou apre dènye ka diskriminasyon ou kwè ou te viktim lan. Pran egzamp Alicia ki gen moun k ap anbete l nan travay li paske li se yon imigran ki soti Kiba. Le premye fevriyer, yo te pentire kazyé l ak pawòl ki jouré Kiben. Le premye mas, li tande sipèvizè l di pawòl ki jouré Kiben. Dènye ka a rive le premye avril, lè yon kòleg Alicia nan travay la bay yon blag ki pase moun ki pale ak aksan nan betiz. Alicia gen 300 jou apre premye avril pou l pote yon plent. Alicia dwe vini nan biwo MCAD a pou pote plent lan premye fevriye nan ane ki apre a, pou pi ta.

8. Konbyen lajan sa pral koute pou pote yon plent?

Yo pa fè peye pou resevwa yon plent. Ou kapab deside pran yon avoka pou reprezante w nan pwosedi a. Si w deside fè sa, avoka a pral fè w konnen konbyen ou dwe peye l. Komisyón Massachusetts Kont Diskriminasyon an pa janm fè moun peye pou resevwa yon plent.

9. Kisa ki pral pase apre mwen pote plent lan?

Apre ou pote yon plent, yo pral remèt dosye w la bay yon anketè. Anketè a pral pran kontak avèk ou pou mande w plis enfòmasyon sou dosye a. Anketè a kapab kontakte w pou pran yon randevou pou yon "Konferans pou Envestigasyon" ak moun ki an kòz yo, pou pran plis enfòmasyon sou dosye a, pou mande ki prèv moun kapab bay, epi pou gade si gen yon antant ki kapab fèt alamyab.

10. Nan konbyen tan Komisyón an pral kontakte m apre mwen fin pote plent lan?

Lè ou pote plent lan bay Komisyón an, moun ki resevwa plent lan pral ba w yon dat pou yon konferans pou envestigasyon. Ou pral genyen pou w vini nan konferans lan pou esplike plent ou pote a.

11. Mwen déjà ale nan konferans pou envestigasyon an. Kilè Komisyón an pral kontakte m pou fè m konnen si yo jwenn kòz pwobab nan dosye mwen an?

Komisyon an sanse fini ak envestigasyon sou chak dosye, pou pi ta, 18 mwa apre moun lan te pote plent lan. Si yo wè gen kòz pwobab (sa ki vle di gen anpil chans pou te gen diskriminasyon vre), ou pral antre nan etap apre yo nan pwosedi plent lan, sa ki kapab mennen nan yon antant alamyab oswa nan yon odisyon publik.

12. Èske mwen ka gen pwoblèm oswa èske yo ka revoke m paske mwen pote yon plent?

Ou gen dwa pote yon plent dapre enfòmasyon ou kwè ki vre, epi li ilegal pou moun fè vanjans kont ou, menm si sa ou te kwè a se pa sa ki te pase vre. Komisyon an pral fè òganizasyon ou nonmen nan plent lan sonje lalwa di sa, lè li fè òganizasyon an konnen ou pote plent lan.

Si ou kwè gen nenpòt vanjans yo fè kont ou paske ou pote yon plent, nou ankouraje w kontakte anketè a touswit. Si ou kwè gen moun k ap fè vanjans kont ou paske ou te parèt kòm temwen pou yon plent yon lòt moun te pote, oswa paske ou te pale sou kesyon diskriminasyon nan kote ou travay la, ou mèt pote yon plent bay Komisyon an sou vanjans lan menm jan ou ta pote yon plent pou nenpòt kalite diskriminasyon.

13. Konbyen lajan mwen gen dwa resevwa si m genyen ka a?

Si yo wè te gen diskriminasyon kont ou vre, yo kapab peye w lajan avoka, aryere salè, lajan pou domaj antisipe, lajan pou chòk emosyonèl, epi/oubyen enterè. Kantite lajan yo dwe peye yon moun ki te viktim diskriminasyon depann sou ki kalite diskriminasyon an te ye, ak sou gravite 1. Peman yo kapab ant san ak san mil dola. Men sèlman, li difisil anpil pou pwouve diskriminasyon, kididonk pou pi souvan, yo pa rive nan konklizyon te gen diskriminasyon epi moun lan pa touche anyen.

14. Èske mwen bezwen pran yon avoka pou m pote yon plent?

Non. Ou gen dwa pran yon avoka si ou vle nan koumanse pwosedi a. Si w vle pran yon avoka, Komisyon an pral travay ak avoka w la pou pouse dosye a.

Si yo dekouvri gen "kòz pwobab" nan etap ankèt la ("kòz pwobab" vle di gen anpil chans te gen diskriminasyon vre), ou mèt deside pou se yon avoka ki travay nan Komisyon an ki reprezante w pandan lòt etap pwosedi a.

15. Èske nou ka rekòmande m yon bon avoka?

MCAD pa kapab rekòmande avoka. Sèlman, gen lòt òganizasyon ki rekòmande avoka, tankou Asosyasyon Avoka Massachusetts la [Massachusetts Bar Association].

Gade tou nan tiliv [nan fòma pdf] ki rele "Kouman pou Pote yon Plent" lan [Filling A Complaint]

Enfòmasyon sou MCAD

1. Ki kote biwo MCAD a ye?

Ou mèt gade "Lè ak Direksyon" yo [Hours and Directions] pou wè kat ak enfòmayon detaye sou kouman pou w ale nan oto w oswa ki transpò publik ou ka pran pou rive nan biwo Komisyon an.

2. Ki kote mwen kapab jwenn yon kopi prensip ak règleman MCAD yo?

Ou ka wè règleman MCAD yo sou entènèt, oswa achte yo nan adrès sa a:

State Bookstore, Room 116, State House, Boston, MA 02133, (617) 727-2834 *oubyen*
Western Office of the Massachusetts Secretary of State, 436 Dwight Street, Springfield,
MA 01103, (413) 784-1376

Enfòmasyon sou Konje Matènité ak Gwosè

1. Ki responsabilite patwon m genyen sou kesyon konje matènité a?

Pou plis enfòmasyon sou responsabilite patwon w sou kesyon konje matènité a, ou mèt li seksyon ki nan sit entènèt sa a sou Direktiv pou Konje Matènité [Maternity Leave Guidelines] MCAD yo. Direktiv yo esplike ki kantite tan konje ou kapab genyen, ansanm ak dwa w pou touche ak resevwa avantaj pandan konje a, epi responsabilite ou genyen sou kesyon konje a.

2. Èske yon patwon gen dwa refize ban m yon travay oswa yon pwomosyon, oubyen chanje kondisyon travay mwen, oubyen revoke m paske mwen ansent?

Si yo pran desizyon nan yon travay sèlman paske yon moun ansent, se yon desizyon ki ilegal.

Kontak nan MCAD

Nimewo prensipal: 617-994-6000
Biwo Boston

Nimewo prensipal: 413-739-2145
Biwo Springfield

Nimewo Faks: 617-994-6024
Biwo Boston

Nimewo Faks: 413-784-1056
Biwo Springfield

Afich ak Tablo Enfòmasyon
Kont Diskriminasyon

Boston:
617-994-6128
oswa 617-994-6130

Springfield:
413-739-2145
estansyon 0
(June Bostick)